

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א  
בס"ד, ט"ז אלול התשפ"ו

## חולין קכ"א – דין אלל, בהמה שנשחטה ומפרכסת, ודין בהמה טמאה שנשחטה לגוי

### שאלות:

1. אריאל אומר שנמרוד הוא רופא אָלל, מה הכוונה שלו?

### דין אלל, חרטום, ציפורניים וקרניים

- המשנה אמרה שהאלל מצטרף לבשר להשלים שיעור ביצה לטומאה, והגמרא מביאה מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש בהגדרת אלל:
  - רבי יוחנן: אומר שהאלל הוא מרטקא שזהו גיד השדרה והצוואר, הקשה והלבן.
  - ריש לקיש: אומר שהאלל הוא בשר שפלטתו סכין כלומר, שיירי בשר שנותרו דבוקים לעור שהופשט.
  - הגמרא מבררת שבפסוק באיוב "רָפְאִי אֶלֶל כָּלְכֶם" – כולם מודים שפירושו מרטקא. כי איוב אומר לחבריו שהם אומרים דברי שקר, ורפואה שאין בה רפואה, וזה שייך באלל, שאם הוא ניתק הוא לא ניתן לריפוי. אבל בשר שניתק ניתן לאיחוי.
  - בדעת רבי יהודה במשנה שהאלל המכונס שאדם כנס אותו ביחד, מטמא – כולם מודים שמדובר בבשר שפלטתו סכין שהאדם כינסו והחשיבו כבשר. וזה לא שייך במרטקא שהיא כמו עץ. וגם רבי יוחנן מודה שגם בשר שפלטתו סכין נקרא אלל.
  - המחלוקת היא לדעת חכמים במשנה, שהאלל מצטרף לטומאת אוכלים: רבי יוחנן סובר שגם מרטקא מצטרף כי זה אלל שבפסוק, וריש לקיש סובר שרק בשר שפלטתו סכין מצטרף, אבל מרטקא נחשב כעץ בלבד ולא מצטרף.
- הגמרא שואלת לגבי בשר שפלטתו סכין – הרי אם אדם החשיבו לאוכל הוא מקבל טומאת אוכלין, זה לא יותר גרוע מעור ששלק אותו, ואם לא חשבו עליו לאוכל, איך הוא מצטרף בלי לקבל טומאה בפני עצמו, הרי האדם ביטל אותו מדעתו לעור, והוא נחשב עור ולא מקבל טומאת אוכלין? ורבי אבין ורבי מיישא תירצו:
  - אחד תירץ כשחשב על מקצתו לאכילה, בלי לפרש איזה חלק, ולכן הבשר כולו לא מקבל טומאה בפני עצמו, כי אין בו כביצה, אבל אותו מקצת שעליו חלה המחשבה מצטרף לשאר אוכלים, להשלים לשיעור ביצה.
  - והשני תירץ שמקצתו פלטתו חיה (למשל כלב שנשך חלק, ודלדל אותו לצד העור) ומקצתו פלטתו סכין; ולא ידוע איזה חלק פלטה החיה, שלא התבטל לעור מדעת האדם, והוא זה שמצטרף.
- המשנה בטהרות מונה חלקים שנטמאים מטמאים (כיד) ומצטרפים לשיעור טומאה בעוף שנטמא משרץ (כי עוף טהור בפני עצמו אין לו טומאת נבלה) ובבהמה:
  - חרטום (המקור): רק הקרום הבשרי הדק הדבוק בחלק הפנימי של המקור העליון (תחתון של עליון). ציפורניים: שורשי הציפורניים המובלעים בבשר. קרניים: החלק התחתון הרך שממנו יוצא דם כשחותכים אותו.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א  
2. שחר שחט סוסה בשביל אלפרד הגוי, האם יש לזה משמעות הלכתית?

### דין מפרכסת לאחר שחיטה

- המשנה אמרה שמצאנו דוגמא נוספת לדבר שטמא טומאת אוכלים אבל לא טומאת נבלה, בישראל ששוחט בהמה טמאה לגוי, כי שחיטתו מחשיבה את הבהמה ל'אוכל', כבר בעודה מפרכסת. והביריתא בגמרא בהמשך אומרת שהדין זהה אם גוי שוחט בהמה טהורה עבור ישראל, ואם היא תקבל טומאת אוכלים משרץ היא תעביר את הטומאה הלאה.
- **רבי אסי:** אמר שיש תנאים שסוברים שצריך מחשבה, כלומר שישראל ששוחט בהמה טמאה לגוי, או גוי השוחט טהורה לישראל – כשהבהמה מפרכסת צריך מחשבה שתהא לאכילה, אחרת היא לא נחשבת אוכל עד שתמות. וצריך גם הכשר משקים של מים ממקור אחר, לקבלת טומאה, כי דם השחיטה כאן לא נחשב דם שראוי להכשיר.
- הגמרא שואלת למה צריך הכשר אם סופה לטמא טומאת נבלה חמורה, וכל דבר שעתידי לטמא טומאה חמורה כמו נבלה לא צריך הכשר טומאה, (זה נלמד מזרעים)? חזקיה משיב: מפני שיכול לחתוך אותה לחתיכות קטנות שפחותות מכזית וממילא אין ודאות שתגיע לטומאת נבלה.
- **רבי ירמיה הקשה לרבי זירא** על דעת חזקיה שאפשר להמנע מטומאת נבילה בבהמה שנשחטה והיא מפרכסת, שהרי יש מחלוקת בין חזקיה לרבי יוחנן בבהמה טמאה שנשחטה והיא מפרכסת:
- וחזקיה: סובר ש"אינה לאברים" – כלומר כבר לא ניתן לעבור עליה באבר מן החי, סימן שהיא כבר נחשבת 'מתה'! רבי יוחנן: חולק שעדיין יש בה דין איסור אבר מן החי לבני נח.
- **רבי זירא תירץ** שהיא יצאה מכלל חיה לעניין איסור אבר מן החי לבני נח, אבל עדיין לא באה לכלל מתה לעניין טומאת נבלה.
- **רבי אלעזר אמר** שהלכה כ**רבי יוחנן**, כי **רב אושעיא** שנה בביריתא כמותו בשני המקרים ישראל ששחט בהמה טמאה לגוי, ובהמשך גוי ששחט לישראל, והיא מפרכסת מטמאה טומאת אוכלים אבל לא טומאת נבלות; אבר הפורש ממנה מטמא כאבר מן החי; ובשר הפורש ממנה אמנם לא מטמא, אבל אסור לבני נח אפילו לאחר שתצא נפשה.
- הברייתא מוסיפה: שאם שחט רק סימן אחד, או שנחרה ועודה מפרכסת – לא מטמאה טומאת אוכלים, כי אין לה היתר אכילה לא לישראל ולא לגוי; גוי שהתחיל לשחוט במקום שאינו טרפה (כמו חצי קנה) וישראל גמר – כשרה; ישראל שהתחיל (אפילו במקום שלא עושה טרפה) וגוי גמר – פסולה.
- והברייתא ממשיכה שמי שרוצה לאכול בשר מבית השחיטה שמועיל לרפואה, קודם שתצא נפשה: מותר לחתוך כזית מבית השחיטה בעודה מפרכסת, למולחו ולהדיחו יפה יפה כי יש בו יותר דם, ולאוכלו לאחר שתצא נפשה – ומותר לישראל ולגוי (כי אין דבר שמותר לישראל ואסור לגוי. כמו שאמר **רב אידי בר אבין** בשם **רבי יצחק בר אשיין**).

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א  
3. ליאור שחט אתון עבור בלעם הגוי, אבל הוא לא בדק את הסכין, האם הבשר מטמא טומאת אוכלים?

### דיני בהמה טמאה שנשחטה לגוי

- **רבי אלעזר שאל** על שחיטת בהמה טמאה לגוי (או כשרה לישראל על ידי גוי) אם שהה או דרס בשחיטה, האם זה כמו נחירה והיא לא מטמאה?  
**רבי יוחנן משיב** שצריך לעמוד בדרישות שחיטה כבהמה טהורה, **ורב שמואל בר יצחק מפרש** שהכוונה לבדיקת סכין.
- **רבי זירא שאל** את **רב ששת**: בהמה טמאה שנשחטה ומפרכסת ובתוכה בלועים כלים, ונמצאת באוהל המת: **אביי** מכריע לחומרא משני הצדדים – לא מצלת על הבלועים שבתוכה מפני שמטמאה טומאת אוכלים ולכן היא נחשבת בשר שראוי לאכילה, ואין דין בלוע בבשר, ומצד שני הרובע אותה – חייב מפני שלא מטמאה טומאת נבלה ועדיין יש בה צד חיות.
- בסוף הדף **רב הונא**: **מפרש** שמה **שרבי יהודה אמר** במשנה שאם כינס את האלל למקום אחד הוא מטמא בנבלה, הכוונה שאדם בר דעת כינס אותו כי בזה הוא החשיב אותו, ואז הוא לא בטל לעור.  
בנוסף **רב הונא אמר** ששני חצאי זיתים של בשר נבלה שמונחים על גבי העור, מתבטלים לעור, ולא מצטרפים לכזית לטמא טומאת נבלה.  
והגמרא תברר את הדין הזה בדף הבא.